

8809

1767, 14.

SPECIMEN
CONTINENS
CAPVT IVRIS CONTROVERSVM
DE
I V R E
AMICABILIS COMPOSITIONIS
IN LITE

Q V O D

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA
P R A E S I D E

D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROFESSOR. IVR. NAT. ET GENT. PVBLIC. ORDIN.
ET SOCIETAT. LITER. DVISBVRG.
SOCIO

IN AVDITORIO PETRINO

DIE II. MAII ANNO MDCCCLXVII.

PVBLICE DEFENDET

IOANNES AVGVSTVS RICHTER

TAVTEWALD. MISNIC.

L I P S I A E

LITTERIS VIDVAE LANGENHEMIAE.

ST. CLEMENS
CAPUT IVIS CONTROVERSARUM
DE
I. V. R. F.
AMICABILIS COMPOSITIONIS
IN LITTE
D. CHRISTIANO HENRICH EISENHARTZ
PROMPTORIO
IN VESTRO JETTONO
DIE 24. JUNII ANNO 1717
JOHANNES AUGUSTUS RICHTER
LITTE
LITTE

DE
I V R E
AMICABILIS COMPOSITIONIS
IN LITE.

---

§. I.

Quo certius est, *suum cuius esse tribuendum,*
tamen non aequè expediti iuris est,
quid ad *res suam* cuiusuis referendum.
Oriuntur sane trecenties lites inter homi-
nes, quibus quidem non adeo curae cor-
dique est, iuste agere, modo vtile promoueatur, i. e. qui,
quod conuenit propriae vtilitati, id saluo iure se agere atque
praetendere posse, credunt; sed non tamen ita genus hu-
manum deprauatum est, vt nemo sit, qui, quod iustum sit,
non

non curet. Sunt utique adhuc, qui suum cuique tribuunt, et tribuerent, si *τὸ suum* liqueret. Non ergo mirum, si inter hos quoque lites oriantur, quibus *τὸ suum* definiendum: neque semper hominis rixosi signum est, versari in lite. At vero, quo minus carere possumus bellis forensibus, tamen omni prope tempore, et in hoc actionum genere, obtinuit prudentiae regula, prius omnia tentanda esse, quam ad arma perueniatur.

§. II.

Ipsi in Romano Iure Decemviri ante, quam ad tribunal litigantes venirent, transactioni amicabilique compositioni cuncta tribuebant: Lex ait: ENDO VIA VTI PAICVNT ORATO. At partibus litigantibus hanc transigendi curam relinquebant. Et quamvis postea super alimentis relictis transigere non liceret, nisi auctore Praetore *ex SCto D. Marci*, tamen iudicem ante ingressum litis partes amica ratione publica autoritate prius componere tentasse, vix civiles leges sanciebant.

§. III.

Neque communia postea patriae iura aliter haec definire, sed potius, si ad iudicem lis deferebatur, prius cuncta tentata esse putabant, quibus praescindi lis poterat. Neutiquam tamen iudicis officio negarunt facultatem, cavendi, ne inutiliter et temere lites moueantur et protrahantur. Quare mota quaestio, an iudex partes litigantes cogere possit

possit ad amicabilem compositionem. Negant Interpretes, excepto casu iuris ambigui et controuersi, quam exceptionem tanquam perabsurdam taxat GYPHANIUS *de Ordin. Iudicior. Tract. I. Cap. VII. p. 55.* ex causa, quia transactioni tantum locus sit *in re dubia*. Sed vix hanc GYPHANII rationem dissentendi peruideo, quippe et dubium ius, dubia quoque res est, iura enim ad res pertinent. Arbitror, de iure nunquam partes litigantes cogi posse ad amicabilem compositionem. Idem enim esset, ac si iudex partibus sui copiam non faceret, vel iustitiam denegaret. Secus vero si summum tribunal, quod sacra vice iudicat principis, ex praegnantissimis causis partibus necessitatem litis per amicam transactionem sopiendi imponat. cf. BRUNNEMANN *de Process. civil. Cap. II.* EBERWEIN *de transactione cogenda.* BECHMANN *de amicabile compositione.*

§. IV.

Introduxit ergo fori vsus partim ex eo, quod in plures annos protrahi ceperint lites, partim ex sumtuum in lites inpendendorum grauitate, vt iudicis officio simul recentiores imponerent leges, antequam lis contestaretur, amicabilem compositionem inter partes tentare, an forsitan lis eiusque incommoda ita euitari possint. Reddit has causas ORDIN. PROC. SAX. ELECT. VET. *Tit. I. §. 2.* sondern so viel immer möglich, zuvor versucht werde, ob die Parteien entweder auf billige maasse, in Güten zu vergleichen, oder da solches nicht statt finden wollte, zum wenigsten der Proceß, mit

mit ihrer beyder Bewilligung per modum compromissi oder
sonsten eingezogen, vergebliche Zeit und Geldspildung er-
sparet etc. Seuerior vero de tentanda transactione est san-
ctio, quam ORD. PROC. SAX. ELECT. RECOGN. eod.
Tit. habet, quippe quae non tantum expresse in omnibus
terrarum Saxonicarum iudiciis hoc iudici imponit officium,
vt cuncta adhibeat, quo possit transactionem efficere inter
partes, quaeque a iudice tentata, suasa dictaque pro compo-
nenda lite Actis inscribi iussit, addita sanctione poenali
V. Thaleror. ab Polygraphis, Actuariis, Iustitiariis de suo sol-
uendorum, ni hoc factum sit. Vidi tamen saepius Acta, in
quibus paucis contentus fuerat Actuarius, testans, tentatam
quidem amicabilem transactionem, sed resistentibus partibus
demum a iudice impositum esse, vt ad litem veniant.

§. V.

Videtur quidem lex plane nullam nec causarum, nec
personarum distinctionem statuisse, in quibus atque inter
quas iudex de euitanda lite sollicitus esse debeat: Obseruat
tamen MYLIUS in Diss. *Actuar. peccans in legem iudiciar. de
composit. amicabili tentanda. ex Rescripto Elect. d. d.
Dresden den 29. Aug. 1726.* inter personas dignitate *nimum*
inaequales amicam transactionem tentandam non esse, neque
partes ad hanc compositionem citandas.

§. VI.

Neque iudici hoc tantum officium imposuit Elector
Sereniss. sed voluit quoque, vt Aduocati et Procuratores
suas

suas conferant operas ad transactione sopiendas lites, sanctione hac addita O. R. §. 3. bey verspührten wiedrigen, oder andern ungebührlichen Zezeigen, erwarten, daß sie um 5 Rthlr. und höher bestrafft, oder auch, nach Befinden, in der Sache nicht weiter admittiret, auch wohl gar mit der Suspensione a Praxi beleet werden. In hunc quoque finem iuriurando, quo adstringuntur Aduocati, clausula inserta: Und wie ingemein und in allen Sachen, so euch werden anvertrauet werden, ihr zusörderst, wenn sie zweiffelhafftig sind, mit allen Kräfte, daß sie in der Güte möchten beygeleet werden, bemühet seyn sollet, &c. Hinc non videtur peccare iudex, qui, si Aduocati cum ipsis partibus compareant, illos, si transactioni aduersari videat, recedere iubet, quo possit legislatoris finem obtinere, nisi expresse pars litigans transactioni resistat, quippe, vt supra monuimus, coactioni haud datur locus. cf. HAYM in *Stilo Curiae L. I. Tit. XX. §. V.*

§. VII.

Caeterum, quamuis vtique ex lege Electorali iudex ad tentandam amicabilem compositionem teneatur; tamen possunt esse causae, vt nihilominus iudex grauiter non peccet, si non tentauerit amicabilem compositionem. Imo si plane iudex neglexerit amicam illam tractare transactionem, propterea processus nullus non erit. Non enim est de natura Processus, quippe non ad melius tractandam litem leges introducere eam, sed ad sopiendam potius causam. Nunquam ergo obüci poterit exceptio nullitatis vel con-
quari

quaeri de nullitate, si dein iudex sententiam tulerit, quamvis non negem, ob negligentiam iudicem coerceri posse a superiori. Rectius enim bonique iudicis officio conuenientius aget, qui maxime in perplexis causis grauissimisque reiteratis tractationibus litem componere tentat. Idque interdum obseruari scio, maxime si iudex partes ad amicabilem compositionem procliuus videt, vt frustra tentata prima vice transactione, ipsae partes interim positiones ad Acta ferant, promissione autoritate iudicis inuicem data, finito demum rechtlichen Verfahren absque vltiori citatione statim se ad iterum tentandam transactionem in iudicio stituras. Et quamuis iam in media lite sint, non peccabit iudex, si adhuc, quoties datur occasio, transactione finire litem tentat.

T A N T V M.

ULB Halle
003 719 014

3

1078

1767, 14.

EXIMEN
TINENS
CONTROVERSVM
DE

RE
COMPOSITIONIS
LITE

OD
M ORDINIS GRATIA
ESIDE

HENR. BREVNING
ET GENT. PVLIC. ORDIN.
ITER. DVISERVG.
CIO

RIO PETRINO
NO CIOIDCCLXVII.

DEFENDET
VSTVS RICHTER
LD. MISNIC.

SIAE
LANGENHEMIAE.

